

شهریار، نشریه مستقل دانشجویی فرهنگی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

کد 1034

شماره هفتم، اردیبهشت نود، قیمت 500 تومان

تهران، خ شهید مطهری، خ لارستان، ک افتخار، خوابگاه لارستان،

سوئیت 6، اتاق 17

م. مسئول و ص. امتیاز: محمد عبادی

ویرایش و صفحه آرا: وحید بابائی

طراح جلد: سعید اعرابی

همکاران این شماره: علی تقی نژاد، سیامک علیزاده، سجاد گنج

خانلو، سعید اعرابی، جواد حجت خواه، جلال شیرزاد، عادل بشیری،

مهدی محمدی، حامد سبب کار، مهسا تاروردی زاده

2.....باش سوز.

3.....تاریخ ترکان آذربایجان و ایران.

6.....سوزلوك.

7.....دریاچه ارومیه.

10.....تورک آدلاری.

11.....قلعه بابک.

12.....داستان کوتاه.

13.....آیا میدانید که.

14.....مراسم عید آذری ها.

15.....سرگرمی.

16.....سایر ترکان ایران.

18.....ماه من.

19.....بایاتیلار.

20.....دکتر محمد تقی زهتابی.

21.....اولین لژیونر فوتبال.

با شکر از همه دوستان و عزیزانی که ما را در تهیه این مجله یاری کردند

شماره های تماس:

09144552912، 09138866204

شهریار، نشریه مستقل دانشجویی فرهنگی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

قطار در یک جا بماند و فقط صوت بزند زنگ می زند و به مقصد

نهایی نخواهد رسید پس برای رسیدن به هدف باید حرکت کرد .

باش موز

پس از فارغ التحصیل شدن مسئولان قبلی مجله این مجله توسط

دانشجویان دانشکده ی توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی تهران ادامه

پیدا کرد لذا کاستی ها را به بزرگواریتان ببخشید . برای ارتقاء سطح

علمی و تاریخی مجله نیازمند یاری همه ی عزیزان هستیم تادست در

دست هم زبان زیبای ترکی را هرچه بیشتر و بیشتر به جایگاه واقعیش

برسانیم

الله آدینان

دوستان صمیمی سلام

در ملاقات با یکی از دوستان عزیز و نزدیکم که بسیار از عدم

رسیدن به آرمانهایش گله مند بود متوجه شدم که خشم و نفرت او از

موانع رسیدن به هدفش باعث شده که در همان نقطه از زندگیش

ایستاده و خودش را به مسیر پر فراز و نشیب زندگی سپرده است به او

گفتم که بخشش لازمه ی رسیدن به هدفش است امتحان کرد بعد از

سه سال راههای دیگری را برای رسیدن به هدفش پیدا کرده است .

دوستان عزیز بخشش سر آغاز همه ی موفقیت هاست این مجله به

همت جمعی از دانشجویان آذری زبان دانشگاه علوم پزشکی تهران

برای ارتقاء سطح آگاهی و همچنین شناختن بیش از پیش زبان و

فرهنگ غنی و قدیمی ترکی است . در این مسیر دوستان بسیاری

خواستند کمک کنند ولی تنها شعاری بیش نبود در مسیر ارتقاء

آگاهی دانشجویان بسیاری آمدند و گفتند تاثیر می گذاریم و تلاش

می کنیم ولی با یک مشکل کوچک شانه خالی کردند . ترک و

آذربایجان آنقدر عزیز و ارزشمند است که در راه ارتقاء آن خیلی باید

تلاش کرد . سوت قطار نوید حرکت قطار به مقصد را می دهد ولی اگر

مدیرمسئول نشریه محمدعبادی

تاریخ ترکان آذربایجان و ایران:

در قرن دهم میلادی عده‌ای از ترکان خزر بعد از مغلوب شدن به

روس‌ها کیف به آذربایجان آمدند. از اواخر قرن نهم میلادی به بعد از

آسیای میانه پچه بک، اوغوز و قبیچاق از مسیر شمال دریای خزر به

غرب کوچ کردند و عده‌ای از آن‌ها هم به آذربایجان آمدند. مهاجرت

انبوه ترکان به ایران، خصوصاً به آذربایجان در زمان سابقه انجام

گرفت. با حمله مغول‌ها نیز تعدادی از اقوام ترک بصورت قسمتی از

سپاهیان مغول به ایران مهاجرت کردند.

نظریه‌ی دوم: بر اساس این نظریه ترکان در ایران تاریخی هفت هزار

ساله دارند و زبان ترکی از نظر زبان شناسی ادامه‌ی زبان‌های مادر

ایلامی و سومری است. زبان‌های ایلامی و سومری همانند زبان‌های

ترکی جزء زبان‌های التصافی است و بین زبان‌های سومری – ایلامی و

ترکی اشتراکات لغوی نیز وجود دارد. تمدن ایلام در جنوب غرب

ایران که با تهاجم هخامنشیان به ایران برچیده شد یکی از متمدن-

ترین تمدن‌های ایران از 3000 سال قبل از میلاد بوده است.

حکومت هخامنشیان نیز بر روی دیوانه‌های این تمدن نهاده شد و

حتی در بار هخامنشی که در ابتدا از خود خط نوشتاری نداشت از

خط و زبان ایلامی استفاده می‌کرد. سومری‌ها نیز از 5000 سال

قبل از میلاد تا 2000 سال قبل از میلاد که توسط آشوری‌ها و با

دو دیدگاه عمده در مورد تاریخ ایران وجود دارد که اصولاً با هم

تناقضی نیز ندارند.

نظریه اول: سرزمین اصلی ترکان آسیای میانه، مناطق بین کوه‌های

اورال و آلتایی بوده است که اولین مهاجرت ترک‌ها به آذربایجان در

قرن هفتم قبل از میلاد همراه با اقوام ایسکیت – سکاها صورت

گرفت. مهاجرت‌های بعدی در قرن‌های چهارم و پنجم میلادی با

آمدن هون‌ها اتفاق افتاده است. ترکان قدیم بلغار، خزر، آغاجری،

کنگر، بارسیل، آوار و سابیرها که بعضی از اروپای شرقی هم مهاجرت

کرده‌اند، به آذربایجان آمده و در اینجا سکونت نمودند. در زمان

انوشیروان (که خود از طرف مادری فرزند شاهزاده آغ هونها، هپتالیت-

های زرد پوست بود) نیز عده‌ای از اقوام ترک در آذربایجان امکان داده

شدند.

از قرن هفتم میلادی عده‌ای از قبایل اوغوز ابتدا به خراسان و از آنجا

به آذربایجان کوچ کردند.

شهریار، نشر مستقل دانشجوی فرهنگی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

ترکی اولیه (شامل ترک‌های هون، بلغار، پخته و خزر) از قبل از میلاد تا قرن ششم میلادی، ترکی قدیم (دوران گوک ترک و ایغورها) از ششم تا هشتم میلادی، ترکی میانه (شامل ترکی مشترک آسیای میانه و ترکی غربی یا سلجوقی) از قرن دهم تا شانزدهم میلادی و ترکی جدید (شامل ترکی عثمانی، آذربایجانی، جغتایی - اوزبکی و ...) از قرن شانزدهم تا عصر جدید می‌باشد. به نظر بعضی محققین کلمه‌ی ترک نام قبیله موسس حکومت گوک ترک در 552 میلادی یعنی شخص آشنا بوده است و از آن زمان به کل ملتی که به ملتی که به زبان آن‌ها سخن می‌گفتند. منسوب شده است.

ترکان اوغوز از قبایل مهم ترک‌ها بوده‌اند و امروزه اکثر ترکان غربی (ترکان ایران، ترکیه، آذربایجان، ترکمنستان، عراق، سوریه، قبرس و بالکان) از نسل ترکان اوغوز می‌باشند. اوغوزها بعد از پذیرش اسلام به ایران و آناتولی مهاجرت کردند و دولت‌های اسلامی بزرگی چون سلجوقی‌ها و عثمانی‌ها را تشکیل دارند. از ترکان قدیم داستان‌ها و افسانه‌های متعددی باقی مانده است. نظیر داستان‌های آفرینش، آلپ آرتونفا، شو، اوغوزخان، بوزقورد و ارگه نه قون.

داستان بوزقورد (گرگ خاکستری) از معروف‌ترین این داستان‌ها، حکایت سل رو به انقراض قبیله‌ای ترک در اثر حمله دشمن است که

بلیط نابود شوند شاید اولین تمدن دنیا را در بین النهرین در عراق فعلی تأسیس کرده بودند. سومری‌ها اولین مبدعین خط و قانون محسوب می‌شوند. بر اساس این نظریه ریشه ترکان ایران را می‌توان در عبور اقوام سومری و ایلامی از منطقه‌ی آذربایجان و سکونت احتمالی در این منطقه و دیگر مناطق ایران و سکونت دیگر اقوام التصافی زبان (غیر هند و ایرانی زبان) نظیر هون‌ها، آراتاها، کاسی‌ها، لولوبی‌ها، او را ارتوها، ایشغوزها، ماناها، گیلزان‌ها و کاسی‌ها در منطقه آذربایجان و ایران جست. البته احتمال اینکه فقط مهاجرت‌های موخر طبق نظریه اول از ناحیه‌ی آسیای میانه به ناحیه آبادتر و احتمالاً پر جمعیت‌تر آذربایجان موفق به تغییر بافت منطقه آذربایجان شده است، کم بوده و ترکیبی از هر دو نظریه محتمل‌تر است. یعنی اجداد ترکان اولین مهاجرین یا اولین ساکنین منطقه بودند که با آمدن دیگر اقوام ترک، زبان و فرهنگ آن‌ها تکوین یافته است. البته نظریه‌های تحریضی و مغرضانه‌ی دیگری نیز وجود دارد که طبق آن‌ها ترکان اقلیتی مهاجم و تجاوزگر نمایانده می‌شوند که به زور زبان خود را در ایران تحمیل کرده‌اند:

علاوه بر زبان سومری که در برخی محافل زبان‌شناسی بعنوان ریشه زبان ترکی مطرح است، مراحل دیگر تکوین زبان ترکی شامل دوران

شهریار، نشریه مستقل دانشجویی فرهنگی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

اب ازدواج یک گرگ با حتی مانده این قبیله دو باره ادامه پیدا می - منابع:

1- تورکلرین تاریخ و فرهنگینه بید با خیش، دکتر جواد

هئیت

2- سیری در تاریخ زبان و لهجه های ترکی، دکتر جواد هئیت

3- ایران تورکلرین اسکی تاریخچه بیرباخیش پروفیسور محمد

تقی ذهتابی

یازار(نویسنده): مساتارودی زاده

کند. بوزقورد از قدیم الایام بعنوان مهمترین سمبل ملت ترک شناخته

شده است. به داستان های بعد از اسلام نظیر داستان های ساتوق

بوغراخان، ماناس، چنگیز نامه، دده قورقود نیز می توان اشاره کرد.

حماسه دده قورقود به عنوان یک داستان ترکان غربی خصوصاً ترکان

آذربایجان از اهمیت بیشتری برخوردار است که در مباحث دیگر به آن

می پردازیم. ادبیات کتب ترکی بدون در نظر گرفتن دوران پروترک:

زبان سومری با سنگ نوشته های یئنی سئی و اور خون شروع می شود

و در حدود 1400 – 1250 سال سابقه دارد. نوشته ی یئنی سئی بر

روی سنگ مزارهای اطراف رودخانه یئنی سئی در آسیای میانه

قدیمتر از همه است. این سنگ نوشته ها با الفبایی متشکل از 159

علامت نوشته شده است که مختص ترکان قیرقوز و اوغوز بود.

در سال 1970 میلادی نیز در ایسیک گول قزاقستان طبق یسمینی

از قبر شاهزاده ای کشف گردید که بر روی آن دو سطر و با حروف اور

خون و به ترکی قدیم نوشته شده بود: «پسر پادشاه در 23 سالگی از

دنیا رفت» سر مردم ایسیک به سلامت باد» قدمت این نوشته به

وسیله رادیو کربنیک و با تحقیقات دانشمندان شوروی بیان، 500

سال قبل از میلاد مسیح تشخیص داده شد.

دئمییه ک	دئییه ک
انتخاب	سئچکی
نگاه	باخیش
روزنامه	گونده لیک
عینک	گؤزلوک
راه آهن	دمیر یول
عصا	چلیک
مجری	آپاریجی
موج	دالغا
انفجار	پارتلایش
دریا	دنیز
جزیره	آدا
شبه جزیره	یاریم آدا
مثلث	اوچ بوجاق
مربع	دؤرد بوجاق
خط	جیزیق
کشور	اؤلکه
مبارک	قوتلو
تبر	بالتا ، ناجاق
دیگر	باشقا ، آیری
گهواره	بئشیک
درخشان	پارلاق
مه	دومان ، چن
همسایه	قونشو
آبی	گؤی

دئمییه ک	دئییه ک
لباس	پالتار
بستنی	دوندورما
شمال	قوزئی
جنوب	گونئی
شرق	دوغو
غرب	باتی
زمان	چاغ
طول	بوی
عرض	ان
ارتفاع	اوجالیق
جهت	یؤن
کیف	چانتا
رنگ	بویا
امتحان	سیناق
پاک کن	سیلگی
نمکدان	دوز قابی
ناخن گیر	دیرناق توتان
کلیه	بؤیره ک
روده	باغیرساق
لغت نامه	سؤزلوک
چشمه	بولاق
اتحاد	ییرلیک
زندان	دوستاق
اره	بوخجو

کشاورزی و استفاده از ماشین الات و ابزار های پیشرفته الگوی کشت را اصلاح کرد و مانع از هدر رفتن آب و خشکی دریاچه شد.

سدسازی روی رودخانه های جغاتو (زربنه رود) ، تاتائو (سیمینه رود)، گذار و باراندوز با هدف تولید برق سبب شده عمق آب در این دریاچه از 16 تا 22 متر به کمتر از پنج متر برسد.

پل میان گذر

دریاچه ها مانند بدن انسان که سیستم گردش خون دارد، سیستم گردش آب دارند. گردش آب، اکسیژن و غذا را به نقاط مختلف دریاچه می برد. با ایجاد پل میان گذر در این دریاچه اختلال ایجاد و آن را بیمار کرده ایم. در واقع این پل باعث شده که جریان آب بین شمال و جنوب دریاچه قطع شود و سیستم گردش آبی دریاچه را به هم زند و باعث راکد ماندن آب دریاچه شده و به خشک شدن سریعتر دریاچه منجر می شود.

دریاچه ارومیه دومین دریاچه شور دنیا و بزرگترین دریاچه کشور است که به دلیل بروز خشکسالی، عوامل انسانی، استفاده بی رویه از آب های زیرزمینی و عدم استفاده از روش های کشت مدرن کشاورزی در حوزه دریاچه ارومیه از سال 76 شروع به خشک شدن کرده است و امروز این تالاب در بحرانی ترین شرایط زیست محیطی قرار گرفته است.

متخصصان محیط زیست با ابراز نگرانی از مرگ بخشی از دریاچه ارومیه سد سازی متعدد، خشکسالی، فاضلاب صنعتی و پل میان گذر را از علل نابودی دریاچه ارومیه می دانند.

در اینجا به بررسی مختصر دو عامل اصلی می پردازیم

سدها

از آب این سدها در تولید برق و کشاورزی استفاده می شود و این در حالیکه که مهم ترین فاکتور دخالت انسان در خشک شدن دریاچه ارومیه با سهم 90 درصدی مصرف آب در بخش کشاورزی است. این در حالیکه که از این 90 درصد آب در صد اب تنها ده درصد آن مورد استفاده قرار می گیرد و بقیه به هدر میرود در حالیکه می توان با کمی سرمایه گذاری در بخش

3. جلوگیری از حفر بی رویه چاهها در اطراف دریاچه

در حال حاضر حدود 60 درصد دریاچه ارومیه به شوره زار تبدیل شده است و اگر همین وضعیت ادامه پیدا کند و دولت اقدام جدی برای جلوگیری از خشک شدن دریاچه نکند تا 3-5 سال آینده دریاچه به طور کامل خشک می شود با خشک شدن مساحت قابل توجهی از دریاچه ارومیه، مشکلات فراوانی در زمینه زیست محیطی، بهداشتی و عمرانی به وجود می آید به طوری که تمام دستگاهها و زندگی شهری دچار بحران می شود.

هم اکنون بخش اعظمی از دریاچه ارومیه خشک شده است چنانچه آب موجود نیز از دست برود بیش از 10 میلیارد تن نمک پودر در شکل زائد تولید می شود که این نمکها با هر باد و نسیم ملایمی به مناطق مختلف کشور به ویژه استانهای مجاور و برخی کشورهای منطقه منتقل می شود و این بادهای باعث تبدیل این مناطق به کویر می شود و زندگی در این مناطق را غیر ممکن می سازد.

یازار (نویسنده): سیامک علیرزاده

راهکارها برای جلوگیری از این فاجعه انسانی

1. باز کردن آب سدها

2. آبیاری قطره ای و صنعتی زمین های کشاورزی

اوغلان آدلاری			قیز آدلاری		
Atabəy	معلم ، مربی	آتابی	Arzi	آرزو	آرزی
Araz	قهرمان طایفه آس	آراز	Altınay	ماه طلایی	آلتینای
Aslan	شیر	آسلان	Alma	سیب	آلما
Alpay	بی باک	آلپای	Aysu	آب زلال	آیسو
Altay	نام جبال	آلتای	Aysan	بی نظیر مثل ماه	آيسان
Anar	فهمیم	آنار	Ayşın	ماه مانند	آیشین
Aydın	روشن	آیدین	Aylar	ماهها	آیلار
Ərkin	آزاد	ارکین	Ulduz	ستاره	اولدوز
İlqar	پیمان	ایلقار	Elmira	سمبل ایل	ائل میرا
Taymaz	ثابت قدم	تایماز	Eldəniz	دریای ایل	ائل دنیز
Savalan	نام کوه	ساوالان	Elnaz	محبوبه ایل	ائلناز
Səhənd	نام کوه	سهند	Ülkər	ستاره پروین	اولکر
Yılmaz	شجاع	ییلماز	Tarla	مزرعه	تارلا
Yaşar	جاوید	یاشار	Çiçək	شکوفه	چیچک
Oxtay	تیرمانند	اوختای	Saray	ماه بدر	سارای
Elman	سمبل ایل	ائلمان	Sanaz	کم نظیر	ساناز
Haray	فریاد	هارای	Solmaz	همیشه شاداب	سولماز
Babək	خان خانان	بابک	Sevda	عشق	ستودا

آذربایجان

توپراغینا جان دئیمیشم
سویونا مرجان دئیمیشم
جانیمی قوربان دئیمیشم
آی گؤزوم جانیم ،

آذربایجانیم

بولاقلارین شربت داهادیر
آرزی لاریمیز هله دالدادیر
آنامین گؤزو هله یولدادیر
آی گؤزوم جانیم ،
آذربایجانیم

یازار (نویسنده): سعید اعرابی و حامد سب کا

کرد و دست آخر به دستور معتمد عباسی به طرز فجیعی دست، پا و گردن او را قطع کرده و بدنش را با کاه پر کردند و از دروازه‌های بغداد آویختند.

آغاز نهضت بابک در ایران را سال ۱۹۴ ه.ش ذکر کرده‌اند. در سال ۲۰۶ ه.ش یک افسر برجسته‌ی عرب با سمت والی آذربایجان اعزام شد و سپاه بزرگی در اختیارش نهاده شد تا به کار بابک پایان دهد. این مرد نزدیک به دوسال با بابک درگیر بود، و در خردادماه ۲۰۸ ه.ش توسط لشکریان بابک کشته شد و بخش اعظم سپاهش قتل عام شدند. چنین درگیری‌هایی بین بابک و خلیفه‌ی عباسی بسیار روی داد که اغلب با پیروزی خرم دینیان همراه بود.

به دنبال این شکستها، خلیفه تصمیم گرفت که امر مقابله با بابک را به یک افسر ایرانی معروف به افشین واگذار و افشین پس از سالها با خدعه و نیرنگ و خیانت اطرافیان بابک در سال 216 ه.ش توانست بابک را دستگیر کند

موضوع بابک چنان برای خلیفه بااهمیت بود که وقتی خبر دستگیری‌اش را شنید جایزه‌ی بزرگی برای افشین فرستاد و به او نوشت که هرچه زودتر وی را به پایتخت ببرد. روز اعدام بابک خرم‌دین و تکه تکه کردن بدنش در تاریخ 2 صفر سال 223 هجری قمری انجام گرفت. اعدام بابک چنان واقعه‌ی مهمی تلقی شد که محل اعدامش تا چند قرن دیگر بنام خشبه‌ی بابک یعنی چوبه‌ی دار

قلعه بابک بنای پر شکوه و زیبایی است که درگذشته محل استقرار و سنگر دفاع بابک خرم‌دین سردار دلیر آذربایجانی از خاک ایران و بخصوص آذربایجان در مقابل تهاجم اعراب بوده و در سال ۲۰۰ هجری قمری به عنوان رهبر خرم‌دینان ۲۲ سال توانست در این قلعه به مبارزات آزادی خواهانه خود ادامه دهد قلعه باستانی بابک خرم‌دین که در کوهستان بز واقع در شهرستان کلیدر قرار دارد، هر ساله در اولین جمعه نیمه دوم تیرماه که مصادف با ایام تولد بابک رهبر سرخ جامگان آذربایجان می باشد محملی برای تجمع شمار زیادی از مردم محلی و همچنین برخی مسافران از دیگر نقاط آذربایجان و ایران می شود. موقعیت استراتژیکی و جغرافیایی این قلعه و نفوذناپذیری آن در طی سال‌های جنگ با عرب‌ها سبب شده است که قلعه بابک به یکی از بناهای اسطوره‌ای تاریخ آذربایجان و ایران تبدیل شود. این منطقه به دلیل طبیعت و آب و هوای دلربا و جنگل های بکر قارا داغ همواره تفریحگاه مردم محلی بوده است. و هر ساله جشنی در اطراف قلعه به مناسبت تولدش بر گزار می گردد

جشنی که با حضور ده ها هزار آذربایجانی و گردشگران خارجی از جرگه دوستداران تاریخ و فرهنگ آذربایجان و ایران برپا شده و به بهانه تولد بابک اجتماع عظیمی شکل می گیرد ؛ بابک خرم‌دین ، رهبر سرخ جامگان نی که بیست و دو سال در مقابل خلیفه عباسی مقاومت

شهریار، نشریه مستقل دانشجویی فرهنگی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

مجموع مساحت دژ در حدود ده هزار متر و دارای ساختمان های دو

طبقه و سه طبقه است

ساختمان قلعه عموما با سنگهای نتراشیده و ملات ساروج ساخته شده

قبل از ورود به قلعه معبری وجود دارد که از سنگهای منظم شکل

گرفته و در اصطلاح به آن (بز رو) می گویند که تنها گنجایش دو نفر

را دارد این دالان 200 متر تا قلعه فاصله دارد و یکی از جایگاه های

دید بان بر آن مسلط است پس از عبور از دالان حدود یک صد متر

را باید از صخره بالا بروید که امروزه قسمتهایی از آن پله گذاری شده و

در قسمت ورودی دو برج به شکل استوانه ای ساخته شده اند که

کاملا بر اطراف مسلط است در داخل دژ یک تالار با هفت اطاق و

جایگاه سربازان وجود دارد که به طور جداگانه به تالار اصلی راه دارد و

در زیر زمین آن هم بقایای یک اصطبل موجود است در قسمتی

دیگری از بنا چند اطاق و یک آب انبار وجود دارد که آب را برای

تابستان و یا شرایط محاصره در آنجا ذخیره می کردند سقف آب انبار

دارای طاقهای جناغی و گهواره ای و دیواره آن از نوعی ساروج غیر

قابل نفوذ آکنده است. در اطراف بنا چهار برج به شکل نیمه استوانه و

دارای چندین بخش وجود دارد که مورد استفاده دیده بانها قرار

میگرفته است. در قسمت شمال غربی هم یک سری راه پله سرتاسری

که به عنوان راه دسترسی به قسمت بالایی مورد استفاده قرار می

گرفته وجود داشته که اکنون تقریبا ویران شده است.

بابک در شهر سامرا که در زمان اعدام بابک پایتخت دولت عباسی بود

شهرت همگانی داشت و یکی از نقاط مهم و دیدنی شهر تلقی میشد .

کردند . بدین ترتیب کار بابک پس از ۲۲ سال پیروزی پی در پی و

وارد آوردن شش شکست بزرگ بر شش تا از بهترین فرماندهان ارتش

عباسی، با خیانت افشین و برخی از اطرافیان به اتمام میرسد.

مشخصات جغرافیایی:

این بنا در 150 کیلومتری تبریز و سه کیلومتری جنوب غربی کلیبر

از توابع شهرستان اهر و بر بالای کوهستانی به نام جمهوری و در کوهی

به نام بزد واقع شده (که واژه بزد در گویش محلی به مرور زمان به واژه

{بز قلعه سی} تغییر شکل داده) مسیر رسیدن به قلعه سه کیلومتری

گذرهای بسیار خطرناکی است که دسترسی به این دژ را دشوار می

سازد. این کوه جزو ارتفاعات غربی شعبه ای از رود قره سو و ارتفاع آن

از سطح دریا 2300 تا 2700 متر است. در اطراف قلعه دره هایی به

عمق 400 تا 600 متر وجود دارد و تنها راه ورود آن یک راه مال رو

باریک بوده که سمت راست آن محل زندگی عشایر شاهسون می

باشد، در جنگل های اطراف درختان آلو، آلوچه، فندق، گردو، سیبو

انجیر وجود دارد.

خصوصیات معماری:

یازار (نویسنده): علی تقی نژاد

قارغا و تولکو

قارغا بیر تولکو بالاسینین گوزونو دیمدیکله ییب
چیخارمیش ایدی. تولکو چوخ آجیقلاشمیش ایدی، قارغا
ایله دوشموردو کی اوندان عوض آلسین. چوخ دوشوندو،
آخیردا آختاردیغینی تاپدی. او بیر دفعه گوردو قارغا
گلیر، تتر یتره اوزاندی اوزونو اولولویه ووردو. قارغا ائله
ییلدی کی تولکو دوغرودان اولوبدور. اوچوب
یاخینا گلدی. تولکونون ائشیکه چیخمیش دلیینی
دیمدیکله مک ایسته دی، آنجاق قورخدو، قارغا اولجه
تولکونون قویروغونو دیمدیکله ییب قاچدی.

تولکو ترپنمه دی، قارغا یاواش-یاواش تولکونون آغزینا ساری گلدی کی، دلیینی
دیمدیکله سین، تولکو آیلیب اونو توتدو. تولکونون اوره یی چوخ یانمیش ایدی او دئدی:
قارغا سن بالامین گوزونو چیخارتمیسان، ایندی سنی یامان درد ایله اولدوره جه یم. قارغا
یالوارماغا باشلادی:

آی تولکو قارداش، منی نجه اولدوره جکسن
اولدور، آنجاق دنیزه (دریا) آتما، سودان یامان
قورخورام، چونکو اوزمک باشارمارام، تولکو بو
سؤزدن سئوینیپ دئدی: آهان یاخشی اولدو، سنی
گره ک ائله دنیزه آتام، بلکه اوره گیم سویوسون.
تولکو قاچا-قاچا گئتدی دنیزین قیراغیندا، اوجا
قایانین باشینا چیخدی. قارغا چوخ یالواردی:

آی تولکو قارداش آماندی منی بالاوین باشینا دولاندیر! نه ائدیرسن ائت! آما منی سویا آتما!
تولکو قارغانین یالوارماسینا باخمادی، اونو قایادان باش آشاغی بوراخدی. قارغا قار قار ...
ائده رک اوچدو وقاباقدا کی قایایا قوندو. تولکو کور پشمان باخیپ دئدی: قارغا منده ن ده
حیله کار ایمیش.

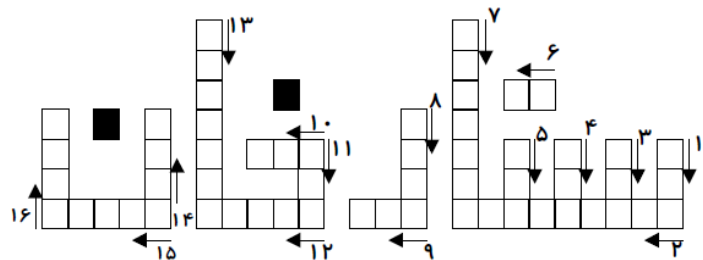

بولماجا

- ۱- "مامان" تورک دیلینده
- ۲- آنا یوردوموز
- ۳- ایکی دن قاباق
- ۴- "جزیره" تورک دیلینده
- ۵- ... بیرلیکده دیر
- ۶- ایچمه لی دیر
- ۷- ستارخانین ان یاخین سیلاحداشی
(همرزمی)
- ۸- آذربایجان قهرمانی
- ۹- گوزلری گوزمر
- ۱۰- ایکی دنه الی
- ۱۱- یازدان سونرا گلر
- ۱۲- اوزاق دئییل
- ۱۳- آذربایجانین ان اوجا داغی
- ۱۴- پاپاق
- ۱۵- یاغیشین آناسی
- ۱۶- ییزیم دیلیمیز ... دیلی دیر.

یازار (نویسنده): سعید اعرابی وحید سب کاز

فاصله ی مچ تا آرنج فاصله ی کف پا است .

از میان رنگ ها رنگ سفید برای زنبور آرامش بخش و قهوه ای

ناراحت کننده است .

فقط قورباغه های نر قور قور می کنند .

اگر برای مدت هشت سال و هفت ماه و شش روز خمیازه

بکشید انرژی لازم برای گرم کردن یک فنجان چای را تولید

کرده اید .

کلمه ی عشق از گیاهی به نام عشقه گرفته شده که دور جفت

خود می گردد و به بالا می رود .

کوتاهترین جنگ جهان در 1896 بین زانزیبار و انگلستان رخ داد

که 38 دقیقه طول کشید .

آب داغ زودتر از آب سرد یخ می زند .

مار ناشنوا است و محیط اطراف خود را با ارتعاشی که از زمین

با هوشترین زن دنیا 5 فوق لیسانس دارد و ضریب هوشی

دریافت می کند احساس می کند .

او 200 است .ولی دنبال کار است.

مغز انسان هنگام بیداری از خواب مثل کامپیوتر بوت و برای

بچه دلفین از مدتی که به دنیا می آید به مدت یک ماه اصلاً

انجام کارهای سنگین آماده می شود .

نمی خوابد .

وقتی به خورشید نگاه می کنید صحنه ی هشت دقیقه

پروانه از 11 کیلو متر بو را حس می کند .

قبل را مشاهده کرده اید .

چشم انسان معادل یک دوربین 125 مگاپیکسل است .

یک نهنگ آبی رنگ در هفت ماه اول زندگیش روزانه حدود

حافظه ی ماهی قرمز فقط سه ثانیه است .

91 کیلوگرم وزن اضافه می کند .

خنده موجب تقویت سیستم ایمنی می شود .

یازار (نویسنده) :محمدعبادی

در یونان باستان سن زنان از روز عروسی شان به بعد حساب می شده

شهریار، نشریه مستقل دانشجویی فرهنگی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

های مجرد یک نخ یا ربان رو می اندازند توی رودخانه اگر روبان بدون

گیر کردن توی مسیر اب رد بشه بخت دختر باز میشه اگه گیر کنه ...

فیزلار ویر آتیل باتیل چر شنبه آینه تلکین با ختم آجیل چر شنبه این جمله ای است

که دخترها و پسر های جوان هنگام پریدن از روی آتش به زبان می

آورند .

صبح آخرین چهار شنبه : کنار رود خانه ها آتیش روشن می کنند و

بعضی مراسمات قدیمی مثل تخم مرغ شکونی رو انجام می دهند .

سیزده بدر : روز سیزده بدر مثل بیشتر جاها ترکها هم به دامان

طبیعت می روند ماهی ها رو توی رودخانه و سمونو را توی مزرعه می

ریزند و اولین سیزده سالوتودامان گبیعت سپری میکنند.....

یازار (نویسنده): محمد عبادی

مراسم عید در میان آذری ها

چهار شنبه سوری : آخرین ماه سال ترکها سه شنبه شب (شب

چهارشنبه) آتش روشن می کنند اسم این آتش ها به ترتیب (اوت) -

(سو) - (توپراق) - (یل) است . شب چهارشنبه سوری یعنی

آخرین چهارشنبه ی سال دختر ها از خانه ی پدری شام می گیرند

که برای هر منطقه ای نوع غذا فرق می کند .

آسی نه کوزل قیادای شال ساللاق

شب چهار شنبه اغلب بچه های کوچک و جوان ها به در خانه ی اقوام

و فامیل ها و همسایه ها روسری آویزان می کنند که صاحبان خانه ها

به روسری های آنها هدیه می بندند .

شبهای چهار شنبه سوری : همه ی اعضای فامیل بیشتر در خانه ی

بزرگ خانواده جمع می شوند و فال می گیرند مثل فال انگشتر و ...

در این شب فال گوش هم وایمیستن کسی مطلبی در نظر می گیره و

فال گوش می ایسته اولین جمله ای که شنید معنی آن تعبیر منظور

اوست این شب را آذری ها تا صبح بیدار می مانند صبح زود دختر

های جوان به همراه خانواده میرند کنار رودخانه یا دریاچه ای ، مادرها

به ازای هر عضو خانواده هفت تکه سنگ را تو آب می اندازند دختر

سرگرمی

دورنلار

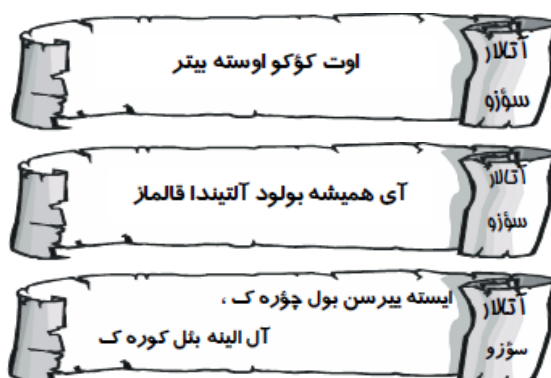
کۆیله یاز ، باهار
اوپان دورنلار
پتیرنگ قانار
آپان دورنلار

نه سلیقه لی
قهارینیز وار
کۆزه ل ، آغ اییک
پالئارینیز وار

باخ له له کینیز
اوششار قلمه
پیردنه وئیرین
کهره ک دیر منه

"بوخ - بوخ" انیله ییب
اوپدو دورنلار
نه یاراشیقلی
قوشدو دورنلار

اوت کۆکو اوسته بیتر

آتلار
سۆزو

آی همیشه بولود آلتیندا قالمار

آتلار
سۆزو

ایسته بیر سن بول چۆره ک ،
آل الینه بئل کوره ک

آتلار
سۆزو

گولمه جه لر

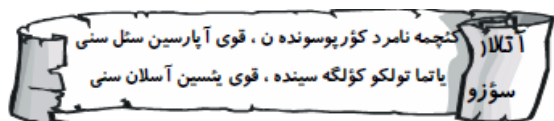
آراز: آتاجان ، منه توتک آلا
آتاسی: یوخ اوغلو ، اوند سن
منیم قولایغیمین دییینده
توتک چالیب ، قویماسان
ایشله یم.

آراز: یوخ آتاجان ، یالنیز سن
یاتاندا چالارام!

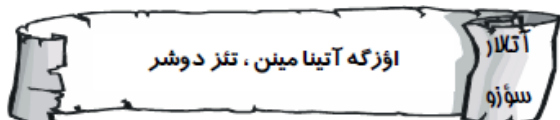
بیر گون آنا اوغلونا دئییه ر:

- قونشونون اوشاغی ایله اوینما ، او
تریه سیز دیر ، سنی ده یولدان چیخاردار.
اوغلو جاواییندا دئییه ر: یاخشی آنا ، اوند
قوی او منیمله اویناسین ، تریه لی اولسون!!

آتلار
سۆزو

کنجه نامرد کۆرپوسونده ن ، قوی آپارسین ستل سنی
یاتما تولکو کۆلگه سینده ، قوی یشین آسلان سنی

آتلار
سۆزو

اؤزگه آتینا مینن ، تنز دوشیر

یازار (نویسنده): سیداعرابی و مائان قحی

شهریار، نشر مستقل دانشجوی فرهنگی دانشگاه علوم پزشکی تهران

سایر ترکان ایران.....

کنونی می‌کنند. به طوری که آقا ابراهیم قلعه‌ای در نزدیکی

مسجد جامع کنونی بنا می‌کند او پس از چند سال که از

ساختن قلعه فراغت می‌یابد از قشقائی‌هایی که در تابستان

برای چراندن گوسفندان به سامان می‌آمدند می‌خواهد که

درهمین منطقه سکونت کنند و با سکونت برخی از آنان

در منطقه، شهر توسعه پیدا کرد. در گذشته آب آشامیدنی قلعه

به وسیله لوله‌هایی که هنوز آثار آن باقی است از کوه برمه در

جنوب سامان تأمین می‌شده است. هنگام حمله افغانه به ایران

بعد از فتح و شکست شاه سلطان حسین صفوی عده‌ای از

افغانه به سامان می‌آیند. در آن زمان سامان که چند قلعه بود

در مقابل آنها تسلیم شد. فقط قلعه ابراهیم خان مقاومت می‌کند

در نهایت مهاجمان افغان با قطع آب قلعه موفق به سقوط قلعه

ابراهیم خان می‌شوند، از دیگر قلعه‌های سامان "شاقله" در

نزدیکی خیابان شهید جعفرزاده فعلی، "قلعه مهدی" و "قلعه

محمد" را می‌توان نام برد. از دیگر قلعه‌های سامان "حمام یاله"

است. در سال‌های اخیر بر اثر هموار کردن زمین قسمتی از

"مزرعه مقدم" آجرهای قدیمی پیدا شده است که نشانگر وجود

قلعه ای در این مکان است. این محل به نام "حمام یاله"

معروف است.

سامان از شهرهای ترک زبانیست که شاید تا کنون نامی از آن

شنیده نشده است این بخش حدفاصل شهرکرد و اصفهان قرار

دارد و با وجود استعدادی ذاتی و خدادادی در این منطقه، این

شهر نیز به همانند سایر شهرهای ترک زبان از عدم حمایت

مسئولان رنج می‌برد.....

در این شماره ابتدا به سابقه ی تاریخی سامان اشاره میکنیم:

محل اولیه سامان قلعه‌ای در نزدیکی کوه شیراز در 3

کیلومتری شهر ایجاد شده است به طوری که سالخوردگان می-

گویند عده‌ای از ایلات به این سرزمین روی آورده و برای خود

سکونت‌گاهی بنا کرده‌اند. قشقائی‌هایی که به سامان مهاجرت

کردند در بین آنان دوازده برادر بوده است که نام برخی از آنها

عبارتست از آقا ابراهیم، محمدحسین خان، اسماعیل خان، آقا

خلیل، سیداحمد بابادی، حاج غلامعلی، آقاعلی بابا، علی، شیخ،

قارون آلبگه. این افراد وقتی به سامان می‌آیند به دلیل آن که

بعد از مدتی فصل سرما فرا می‌رسد به جز چهار برادر (آقا

ابراهیم، محمدحسین خان، اسماعیل خان، آقاخلیل) بقیه به

طرف استان فارس کوچ می‌کنند اما این چهار برادر که باقی

می‌مانند در سامان شروع به ساختن قلعه‌هایی در اطراف شهر

شهریار، نشریه متعلق دانشجویی فرهنگی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

باغات بسیار و 17 مزرعه دارد که از چشمه و قنات و رودخانه آن مشروب می‌شود.

جریان دائمی زاینده‌رود و دسترسی منطقه به منابع دائمی آب چشمه‌ها و قنات همگی دال بر تداوم زیست و اسکان در این منطقه بوده است. در متون تاریخی بعد از اسلام اشاراتی به سامان شده است از جمله مورخین صدراسلام، در مورد این شهر می‌نویسند «سامان از محال اصفهان و مرکز لار چهارمحال است. "ابوالعباس احمد بن علی سامانی" که از دانشمندان و محدثین صدر اسلام بوده منسوب به این منطقه است. همچنین این شهر مرکز پرورش ادب، شعرا، دانشمندان و فقها بوده است».

با ورود دوباره ترکان به منطقه، بافت انسانی آن تغییر می‌یابد و با توجه به برتری سیاسی و نظامی مهاجران، ساکنان شهر سامان از آن مهاجرت می‌نمایند و یا در اثر آشفستگی و امتزاج با مهاجرین ترک، سامان را به شکل مجموعه زیستی یکپارچه‌ای به وجود می‌آورند و این مسأله تحت شرایط زیستی منطقه و تهدیدات دائمی عشایر کوچ‌رو، ضرورت دفاع مشترک تقویت کرده است.

به دلیل آبادانی و رونق کشاورزی، سامان همواره مورد

تهدید مداوم عشایر بوده است و به همین دلیل عهد نامه‌ای در

"قلعه مره" در سه کیلومتری شمال سامان قرار

داشته است و اکنون فقط نامی از آن برجای مانده است. گفته

می‌شود که اولین مهاجران از ایل اسماعیل و باقر از ایلات فارس

که به سامان آمدند در این محل مستقر شده‌اند. در هر صورت

طبق شواهد موجود اولین کسانی که در سامان ساکن شده‌اند

قشقایی‌ها بوده‌اند. بعد از ساکن شدن ایلات و افزوده شدن بر

تعداد ساکنان، مسیر حرکت آنان از فارس به بختیاری به

صورت زیر بوده است، ابتدا به سرکوه سپس به بلداجی و ده-

آهنگری و از کوه برمه به سامان وارد شدند. اردوگاه آنها شرق

سامان بوده است این مکان به "سرچال" معروف است. چند

سال قبل بر اثر کندوکاو آثاری از سکونت آنها در این محل

(چند قبر و تنور نان) پیدا شده است. گروهی دیگر که به

عربهای "جرقویه" و "پاشورد" معروف بودند به سامان آمدند و

چند خانوار از آنها در سامان مستقر شدند. در موقع قدرت

یافتن بختیاری‌ها، این منطقه نیز زیر نفوذ خوانین قرار گرفت و

قلعه‌ای توسط یکی از خوانین ساخته شده است که در قسمت

شرق سامان معروف به محله ارشاد می‌باشد. این قلعه به

واسطه "دکتر علی‌خان بختیار" ساخته شده است.

در کتاب "مراة البلدان ناصری" در مورد سامان نوشته

شده است که «سامان 300 خانوار جمعیت ملکی اربابی دارد.

شهریار، نشر مستقل دانشجویی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

برتری و امتیازی فراتر از محدوده کوچک خود برایش به ارمغان
 بیاورد. احداث پل زمانخان بر روی رودخانه نیز در جهت تسهیل
 ارتباط با نجف‌آباد و اصفهان در راستای افزایش رونق اقتصادی
 منطقه بوده است

ماه من، شعر ترکی بخوردی

گنجی له آی که چخن دَ، من سَنه آی دَ گَترِ دِم
 man sane ay da gejala ay ke chekhandā
 gerardem
 شب‌ها هنگامی که ماه بیرون می‌آمد، من تو را در ماه می
 دیدم

سَن بیلردنگ که بُ ایش چن نُقَدِر داغَه چَخرِ دِم
 ishchen noghader san bilardeng ke bu
 dagha chekhardem
 تو می‌دانستی که برای این کار، چقدر به کوه می‌رفتم؟ (در
 می‌شدم)

دامنگ ایستَن دَ یاتردِم تا یاخِن دَن سَنه گَترِ دِم
 yatardem ta yakhen sane dameng isten da
 gerim
 پشت بام می‌خوابیدم تا از نزدیک تو را ببینم

یازار (نویسنده): سعید اعرابی

یازار (نویسنده): علی تقی‌نژاد

سال 1256 بین نمایندگان آبادی‌ها برای دفاع در برابر هجوم
 و غارت عشایر امضاء نموده‌اند. سامان در زمان قاجار به عنوان
 خالصه دربار محسوب می‌شد و در زمان مظفرالدین شاه دهقان
 سامانی به همراه چند تن از معتمدان محل و ریش‌سفیدان به
 تهران رفته و از شاه تقاضای رهایی سامان از خالصه بودن می
 کنند.

گرچه شهر از نظر فیزیکی و اقلیمی به گونه‌ای است
 که از آب زاینده‌رود به طور مستقیم استفاده نمی‌کند اما وجود
 چشمه‌ها و قنوات در داخل شهر و پیدایش و رشد روستاهای
 حاشیه رودخانه که به دلیل کوهستانی بودن نسبی منطقه برای
 گسترش فیزیکی با محدودیت زمین و در نتیجه برای رشد
 اجتماعی با محدودیت تعداد نفوس روبرو بوده‌اند، در مجموع
 موجب گردیده که سامان علاوه بر رشد کشاورزی درخور توجه،
 در امر سازماندهی امور مبادلاتی این روستاها نقش داشته و در
 مسیر حمل محصولات آنها به نجف‌آباد و اصفهان قرار گیرد. از
 سوی دیگر این شهر به علت نزدیکی به اصفهان به عنوان نقطه-
 ای آباد و پرتحرک اقتصادی درآمده و در واقع شهر سامان متأثر
 از زیست‌ایلی در جوار اصفهان پتانسیل کافی برای تبدیل شدن
 به نقطه‌ای قوی و استراتژیک اقتصادی در اختیار نداشته و
 موقعیت ارتباطی آن نتوانسته در تلفیق با موقعیت اقتصادی‌اش

شهریار، نشریه مستقل دانشجویی فرهنگی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

بایاتیلار

کوئیده اولدوز ناشیدی،

کیم بالاین ناشیدی،

قیز کوزومون قاراسی،

اوغلان اورک باشیدی،

آتیم، تو توم بوبالانی،

شکده قاتیم بوبالانی،

آتاسی اوئه گلنده

قاباغاقو توم بوبالانی،

آتین، تو توم بوبالانی،

شکده قاتین بوبالانی،

شکدون آجی اولسا،

کوتورون، آتین بوبالانی،

یازار (نویسنده): سعید اعرابی

آتین تو توم سنی،

عجب اوو توم سنی،

عومر اوزدوم، جاناچکدیم،

شوکور، بویو توم سنی،

قیزیل کولون چانغی،

آستانلار تورپانغی،

کیم بالامی ایسته مزه،

کوزونه پیر یارپانغی،

بالاین ال یایلیغی،

اورتاسی زریلیغی،

هره بیر کره دئسین

بالا جان ساغلیغی،

پدر از رفتن به مدرسه منع گردید و بدین ترتیب به مدت دو

سال به کار کشاورزی و زهتابی پرداخت و سپس به خاطر

علاقه‌ای که به آموختن داشت، به صورت پنهانی به تبریز نزد

برادرش رفت و تا سال 1320 به مدت سه سال در دبیرستان

فیوضات تا کلاس نهم درس خواند. پس از آن وارد دانشسرای

پسران گشته، در مدت دو سال آن مقطع تحصیلی را نیز با

موفقیت به اتمام رساند. طی سالهای 23 و 1322 در

دبیرستان‌های رشدیه و ادب تبریز به تدریس مشغول شد. در

طول سال های 24 - 1320 در کلاسهای حاج یوسف شعار

زبان عربی و در کلیسای کاتولیک‌ها زبان فرانسه را به خوبی یاد

گرفت. در سال 1325 که دانشگاه تبریز به وسیله حکومت ملی

آذربایجان تاسیس شد، استاد در دانشکده ادبیات آنجا پذیرفته

شده و به عنوان یکی از دانشجویان اولین دوره در آن دانشگاه

مشغول تحصیل شد.

پس از انحلال حکومت دموکرات آذربایجان به وسیله نیروهای

ارتش پهلوی، استاد در سال 1327 برای فراگیری علم و

تحصیل در زمینه ادب و تاریخ زبان ترکی به صورت قاچاقی

وارد شوروی گردید.

در آنجا با اشاره حزب توده و رهبران فرقه دموکرات به دو سال

زندان محکوم شده، به سیبری فرستاده شد. بعد از تحمل سه

اولین روز زمستان سال 1377 روزی بس حزن انگیز برای

جامعه علمی کشور و مردم آذربایجان بود. چرا که در چنین

روزی آذربایجان یکی از فرزندان برومند و دانشمند خود را از

دست داد و در غم از دست دادن او در ماتم و عزا نشست. آری

در آخرین روز پاییز سال 1377، پروفیسور محمدتقی زهتابی

ادیب و مورخ بزرگ آذربایجانی در خانه شخصی خویش در

شبستر چشم از جهان فرو بست و دار فانی را وداع

گفت.

پروفیسور محمدتقی زهتابی (کیریشچی) در 22 آذر ماه سال

1302 (ه.ش) در «چای محله‌سی» شهر شبستر در خانواده‌ای

مذهبی دیده به جهان گشود. پدرش با زهتابی خرج عایله را در

می‌آورد. در شش سالگی به کمک خواهرش در مکتب قرآن

بانوان، قرائت قرآن و خواندن متون ترکی را یاد گرفت. چنانکه

خودشان می‌گفتند در خانه، ایشان را بالای کرسی می‌نشاندند

و همه دور کرسی جمع می‌شدند و او برای فامیل کتاب‌های

داستان قرائت می‌کرد. در سال 1309 وارد مدرسه دولتی

جدید التاسیس شبستر شد و بعد از شش سال در سال 1315

تحصیلات ابتدایی خود را به اتمام رساند. پس از آن به وسیله

شهریار، نشر مستقل دانشجویی فرهنگی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

سال زندان در سیبری به دوشنبه تبعید گردید و سرانجام در سال 1333 (1954م) پس از سه سال تبعید توانست خود را به باکو برساند و در دانشکده زبان و ادبیات دانشگاه دولتی باکو مشغول تحصیل گردد.

همچنین از همین سال به عضویت هیأت علمی دانشکده خاورشناسی باکو در آمد و در آن دانشکده به تدریس زبان و ادبیات عرب پرداخت. در سال 1969 با دفاع از تز دکترای خود با عنوان «زندگانی و خلاقیت ابونواس» مدرک دکتری گرفت و سه سال بعد موفق به اخذ لقب دوچنت شد. در همین سالها با خانم دکتر خاور اسلان محقق زبان و ادبیات آذربایجانی ازدواج نمود که حاصل این پیوند دو فرزند به نامهای بابک و آذر بود.

در طی سالهای اقامت در باکو و شوروی به دلیل مخالفت رهبران فرقه دموکرات آذربایجان، موفق به چاپ هیچ یک از آثار خود نگردید. سرانجام در سال 1350 از شوروی خارج و به عراق و بغداد رفت و در دانشگاه بغداد به تدریس «زبان دیرین ترکی» و «زبان فارسی» پرداخت. در سال 1357 به دلیل پدید آوردن آثار علمی فراوان مفتخر به دریافت لقب پروفیسوری از دانشگاه بغداد گردید. در طی سالها اقامت در بغداد، استاد به دفعات مسافرتها به آلمان نیز داشتند و در آنجا نیز مشتاقان علم و ادب از گنجینه دانش بی کران ایشان بهره‌مند می‌شدند. اما آنچه در طی این سالها قلب استاد را به درد می‌آورد، فراق و دوری از وطن بود. ایشان که هدفش از سفر به خارج از کشور به دست آوردن علم و دانش به خصوص در زمینه ادب و فرهنگ آذربایجان - چیزی که با توجه به دوران خفقان رژیم منحوس پهلوی به دست آوردنش در ایران غیر ممکن بود - و انتقال آن به مردم سرزمینش بود، حال آن شایستگی را در خود می‌دید که به آغوش وطن بازگردد و سینه‌های تشنه طالبان علم را از دانش خود سیراب گرداند. وقوع انقلاب اسلامی، این امکان را برای استاد به وجود آورد. دیگر آن خفقان قبلی از بین رفته بود و او می‌توانست در کنار مردم سرزمینش قرار گیرد. به همین خاطر در پی نوشتن تقاضایی برای ورود به کشور و موافقت با آن، استاد در اوایل سال 1358 وارد کشور شد و از همان سال با ایجاد کرسی زبان و ادبیات ترکی آذربایجانی در دانشگاه تبریز با عنوان استادی به تدریس زبانهای ترکی و عربی مشغول گردید. اما متأسفانه دو سال بعد به بهانه‌های واهی و در عین بی‌گناهی به چهار سال زندان محکوم و پس از آزادی از زندان نیز از تدریس در دانشگاه محروم گردید. بدین ترتیب استاد بار سفر بسته، رحل اقامت در خانه آبا و اجدادی خود در شبستر افکند و در آنجا مشغول مطالعه و بررسی و تحقیق و نویسندگی شد. سرانجام نیز در آخرین روز پاییز سال 1377 در حالیکه تنها چند روزی بود که

شهریار، نشر مستقل دانشجوی فرهنگی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

پیدا کنی. بسیار ساده و بی‌ریا می‌زیست و به این سادگی نیز افتخار می‌کرد.

از سفر علمی به آلمان برگشته بود، در اثر سکته قلبی (؟) در پشت میز مطالعه جان به جان آفرین تسلیم کرد.

هیچگاه بسان بعضی‌ها در مقابل سئوالی که جوابش را نمی‌دانست، از خود جوابی در نمی‌آورد و می‌گفت: می‌گردم و پیدا می‌کنم. عدم پیشرفت ملل شرق را در عدم ایجاد محیطی مناسب برای اقوام مختلف جهت برخورداری از حقوق ملیشان می‌دانست و معتقد بود تا زمانی که این چنین محیطی ایجاد نگردد، آن استعدادهای طبیعی که در مردم مشرق زمین نهفته است هیچگاه به منصه ظهور نخواهند رسید.

مراسم خاکسپاری آن عزیز از دست رفته با شکوه زیاد و با حضور بسیاری از شخصیت‌های علمی - فرهنگی آذربایجان در شهرستان شبستر انجام گرفت و بدین ترتیب مردی که تمام عمرش را در راه اعتلای وطن و ملت گذارده بود، به خاک سپرده شد. هرچند که یادش برای همیشه در قلوب مردم آذربایجان زنده خواهد بود

نگاهی به خصوصیات رفتاری و آثار قلمی پروفیسور محمدتقی

زهنابی :

استاد در زمینه‌های مختلف علمی - ادبی صاحب نظر بودند. ایشان با آنکه مورخی توانا بودند، شاعری پر قریحه نیز بودند. در عین حال در ادبیات ترکی نیز از همگان سر بودند. استاد به پنج زبان ترکی، فارسی، عربی، روسی و فرانسه احاطه کامل داشت و در جاهای مختلف به تدریس این زبانها پرداخته بود. در زمینه شعر، اشعار بسیاری از ایشان چاپ شده است بمانند :

خصیصه‌ای که همگان در استاد به وضوح می‌دیدند، جوان دل بودن ایشان بود. وی با آنکه در اواخر عمر 75 سال از سنشان گذشته بود، ولی بسان جوانی 20 ساله پر شور و شوق بود. خستگی را نمی‌شد در چهره ایشان دید. رفتارشان به خصوص با جوانان چنان بود که هرکس کمی با او هم‌صحبت می‌شد مجذوبش می‌گشت. به دلیل همین مجذوبیتشان محبوب‌ترین فرد در بین دانشجویان و جوانان آذربایجانی به شمار می‌رفت.

«پروانه‌نین سرگودشتی» (سرگذشت پروانه - بغداد)، «باغبان ائل اوغلو» (نگاهی به حرکات مشروطه و انقلاب پرشور مردم ایران به خصوص آذربایجانیان و تبریزیان در مقابل استبداد و استعمار و بررسی زندگانی یکی از قهرمانان و سرداران جنگهای

زندگانش بسیار بسیار ساده بود. نه در خانه‌اش و نه در پوشش‌اش و نه در هیچ جای دیگر نشانی از تجمل نمی‌توانستی

شهریار، نشر مستقل دانشجوی فرهنگی و انشگاه علوم پزشکی تهران

- تحریر و چاپ آثار ارزشمندی در مورد زبان و ادبیات منجمله

: «زبان آذری ادبی معاصر- آواشناسی، قواعد نگارش» (تبریز)،

«مواصیر ادبی آذری دیلی - سس، صرف» (تبریز)، «علم

المعانی - لکسیکولوژی» (تبریز)، «قوی اولسون اون» (مجموعه

حکایات - تبریز)، مقالات متعدد در روزنامه‌ها و مجلات

مختلف از جمله وارلیق، امید زنجان، پیام اورمیه و ... ،

قواعد الفارسیه» (به زبان عربی - بغداد) و ...

با وجود مطالب بالا، تخصص استاد در زمینه تاریخ بود. از ایشان

دو اثر در زمینه تاریخی به چاپ رسیده است: «جنایات

2500 ساله شاهان» (بغداد)، «ایران تورکلری نین اسکی

تاریخی» (تاریخ دیرین ترکان ایران - جلد اول - از ماقبل از

تاریخ تا حمله اسکندر- تبریز) کتاب اخیر که چند ماه پیش از

درگذشت استاد از زیر چاپ خارج شد و به دست مشتاقان

رسید مهمترین اثر چاپ شده ایشان است. همانطور که

می‌دانیم در زمان رژیم طاغوت به دلیل وجود افکار نژادپرستانه

در خاندان پهلوی، وجود تبار ترک در ایران از سوی دولت و

عالمان وابسته به آنان انکار می‌گردید. حال آنکه قضیه هیچگاه

چنین نبود و ترکان در تاریخ از اولین آفرینندگان تمدنهای

بشری به شمار می‌آیند. در این کتاب 870 صفحه‌ای اقوام از

لحاظ زبان شناختی به سه گروه عمده تقسیم شده‌اند:

11 ماهه تبریز به نام حسین خان باغبان به صورت شعر -

بغداد)، «چریک افسانه‌سی» (افسانه چریک - بغداد)، «بذ

قالاسیندا» (در قلعه بذ - برلین)، «بختی یاتمیش» (بخت

خوابیده - بغداد)، «هستی نسیم» (بغداد)، «شاهین زنجیرده»

(شاهین در زنجیر - تبریز)، «باغبان ائل اوغلو» (تکمیل شده -

تبریز) و ...

اشعار استاد یکی از بهترین و پرمعناترین نمونه‌های شعر ترکی

معاصر هستند و ایشان را می‌توان در زمینه شعر یکی از شاعران

برجسته قرن حاضر در حوزه زبان ترکی خواند. استاد در زمینه

ادبیات ترکی آذربایجانی دارای علمی سرشار و دانشی فراوان

بودند، طوریکه شاگردان بسیاری علاوه بر ایران در خارج از

کشور منجمله جمهوری آذربایجان، ترکیه، آلمان، سوئد و ...

داشتند. ایشان را می‌توان بزرگترین ادیب زبان ترکی در ایران

در سده اخیر دانست، چرا که خدمات بسیار ارزنده‌ای در این

زمینه انجام داده‌اند که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- تدریس زبان و ادبیات ترکی آذربایجانی بعد از ورود به ایران

تا پایان عمر - در طول این 20 سال ایشان هزاران شاگرد در

ساحة ادبیات پروراندند که اینک هر یک برای خود عالمی

هستند.

شهریار، نشر مستقل دانشجوی فرهنگی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

توضیح: بعد از نگارش این نوشته، یعنی در طی شش سال

گذشته بسیاری از آثار قلمی پروفیسور زهتابی به وسیله مرکز

نشر آثار استاد و با همت شاگردان ایشان چاپ شده‌اند که از

بین آنها می‌توان به «ایران تورکلری نین اسکی تاریخی -

ایکینجی جیلد»، «آذربایجان تورکجه‌سی نین نحوی»، «علی

آغا واحیددن خاطیره‌لریم»، «شاهین زنجیره» و ... اشاره کرد.

روحش شاد و راهش پر رهرو باد

اولین لژیونر ایران

به گزارش خبرگزاری مهر، مرحوم حسین صدقیانی معروف به

حسین افندی در سال 1282 در تبریز - سلماس متولد شد و

در دوران کودکی به همراه پدرش به ترکیه رفت و فوتبال را در

باشگاه فترباغچه شروع کرد. او پس از بازگشت به ایران در سال

1305 به همراه اولین تیم ملی تاریخ ایران به باکو رفت و برای

تیم ملی بازی کرد. در سال 1308 برای ادامه تحصیلات راهی

بلژیک شد و ضمن تحصیل در تیم مونسائو نیز بازی کرد.

در سال 1930 یعنی چیزی حدود 81 سال پیش به عنوان

اولین لژیونر ایران به تیم شارلروآ پیوست و روز 7 سپتامبر

اولین بازی خود را برای تیم انجام داد و تک گل شارلروآ را در

التصاقی، تحلیلی (قالبی) و هجایی. التصاقی مانند ترکی،

فنلاندی، مغولی - تحلیلی مانند فارسی، انگلیسی، عربی - و

هجایی بسان چینی. استاد که در نوشتن این کتاب از منابع

مختلفی به زبانهای مختلف سود برده‌اند، ثابت نموده‌اند

سومریان که اولین پدید آورندگان تمدن بشری به حساب

می‌آیند، التصاقی زبان بوده‌اند و زبان آنها صورت قدیمی زبان

ترکی آذربایجانی امروزی است. همچنین در این کتاب در مورد

اقوام متعددی که قبل از آمدن اقوام هند و اروپایی به ایران، در

این سرزمین می‌زیسته‌اند بحثهای فراوان و دلپذیری انجام

گرفته و با استناد به منابع متعدد ثابت گردیده که زبان همه آن

اقوام (اقوامی که در آذربایجان و غرب ایران می‌زیسته‌اند)

التصاقی بوده است. از این اقوام می‌توان ایلامی‌ها، قوتی‌ها،

لولوبی‌ها، اورارتوها، کاسسی‌ها، اوتی‌ها، ماناها و سرانجام مادها

را نام برد. این کتاب حاوی مطالب بسیار مهم تاریخی است و

بحثهایی که در آن رفته و نظریاتی که در آن ارائه شده بسیار

نو و بر اساس منطق و اسناد هستند.

البته آثاری که در بالا از آنان نام برده شد تنها حدود یک

چهارم آثار نوشته شده توسط پروفیسور زهتابی هستند و بقیه

آثار ایشان هنوز به زیور طبع آراسته نشده‌اند.

شهریار، نشر مستقل دانشجوی فرهنگی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تهران

صدقیانی باعث شد تا این چهره ارزشمند و قابل اقتدار برای

ایران عزیز پدید آید و مطمئناً زحمات و همکاری های شما نیز

برای جامعه ورزش ایران قابل تقدیر خواهد بود.

دبیرکل کمیته ملی المپیک کشورمان در پایان ضمن تقدیر و

تشکر از سالها زحمت و حمایت ایشان اعلام کرد در اولین

نشست با دکتر عاصمی مدیر عامل صندوق حمایت از قهرمانان

و پیشکسوتان زمینه حمایت از همسر مرحوم را مهیا خواهد

ساخت.

همسر مرحوم صدقیانی که تا 18 سالگی در ترکیه حضور

داشته و پس از ازدواج با اولین سرمربی تیم ملی فوتبال ایران

به کشورمان آمده از عیادت افشارزاده تشکر کرد و گفت:

علیرغم اینکه تمام اقوام در ترکیه حضور دارند اما به دلیل

عشق به ایران و خاکی که همیشه برای همسر مقدس بوده

می خواهم تا پایان عمر در این کشور بمانم.

یازار (نویسنده): سیاک علیرزاده

شکست 4-1 به ثمر رساند. طی 3 فصل حضور در این تیم

حرفه ای 54 بازی انجام داد و 34 گل به ثمر رساند که هنوز

هیچکدام از لژیونرهای فوتبال ایران به حد نصاب وی نرسیده

اند.

صدقیانی پس از ترک بلژیک به تیمهای فنیباغچه و راپید وین

رفت و در این تیمها نیز بازی کرد. در بازگشت به ایران سرمربی

تیم ملی شد و در اولین بازی رسمی تاریخ تیم ملی مقابل

افغانستان هدایت ایران را بر عهده داشت. تا زمان فوت سمتهای

مختلفی را بر عهده داشت و 52 سال به فوتبال ایران خدمت

کرد. صدقیانی در آذرماه سال 61 دارفانی را وداع گفت.

صدقیانی در فوتبال ایران آغازگر راهی بود که در سالهای اخیر

با افت و خیز زیادی ادامه داشته است.

براساس این گزارش، بهرام افشارزاده دبیر کل کمیته ملی

المپیک کشورمان پس از اطلاع از اینکه همسر مرحوم صدقیانی

در تهران حضور دارد و به دلیل تنهایی و کهولت سن با

مشکلاتی روبروست، روز دوشنبه به عیادت وی رفت و ضمن

عیادت از او قول هر گونه حمایت از سوی کمیته ملی المپیک و

صندوق حمایت از پیشکسوتان و قهرمانان را داد.

افشارزاده در ملاقات با همسر مرحوم صدقیانی گفت: شکی

نیست که حضور پیوسته و حمایتی شما در کنار مرحوم

